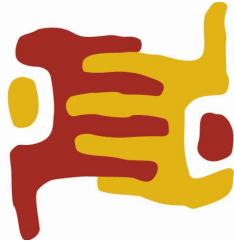

FRED

I VÅRA HÄNDER

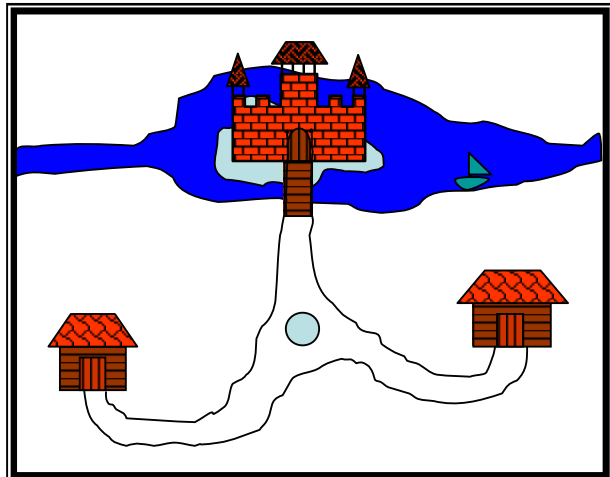
Dilemmasagor

I *dilemmasagor* ställs kursdeltagarna inför en situation där de behöver ta ställning. I nedanstående exempel utspelar sig en historia som slutar i katastrof och deltagarna ska sedan först själva, och därefter i grupp, avgöra hur stor skuld till det inträffade som de olika karaktärerna i berättelsen har.

Syftet med övningen är att prata om värdegrund, förförståelse maktstrukturer. Den första berättelsen utspelar sig på medeltiden, de två andra är i nutid. Den första sagan är lite enklare och tryggare eftersom det ligger en bit ifrån oss medan de andra lätt blir mer personliga och har potential att väcka mer känslor.

Instruktioner till *Greven & grevinnan* samt *Drömmen om frihet*

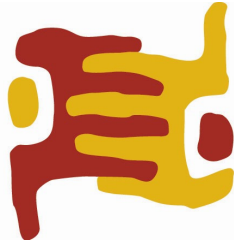
Syftet med sagan om Greven och grevinnan är att belysa hur våra värderingar styr våra tankar när vi ska tolka en berättelse. Sagan om Greven och Grevinnan kan användas och tolkas på flera sätt. Främsta syftet är att pröva våra värderingar utifrån såväl privatmoraliska, juridiska och etiska synvinklar. Vi ser också hur vardagsfrågor bedöms utifrån ett makt- och vanmaktsperspektiv.

INSTRUKTION

- Läs berättelsen som följer nedan. Medan du läser bör deltagarna sitta bekvämt en bit från varandra i rummet. Läs långsamt och inlevelsefullt, så att varje ord och varje skiftning i berättelsen ”går in”.
- När du läst sagan, skriv upp berättelsens karaktärer på tavlan och be deltagarna att enskilt notera graden av skuld karaktärerna har till grevinnans död. Siffran 1 för den som är mest skyldig, 2 för den näst mest skyldiga och så vidare ner till 6 för den minst skyldiga.
- Låt sedan deltagarna sätta sig i grupper om två eller tre och försöka komma fram till en gemensam lista.

FRED

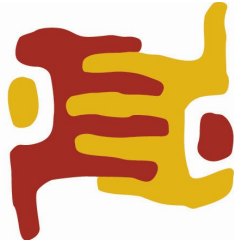
I VÅRA HÄNDER

- Be därefter grupperna redovisa sin rangordning av karaktärerna. Anteckna på tavlan hur många poäng de får så att du kan sammanställa det när alla är klara. Undvik diskussioner i detta stadium av övningen. Lämpliga diskussionsfrågor när alla är klara är till exempel:
 - Varför är X mest/minst skyldig?
 - Var alla i gruppen överens?
 - Är det vanligt att man dömer på förhand – på grund av vissa förutfattade meningar?
 - Vet ni allt ni behöver veta om situationen för att kunna ta ett beslut?
 - När utspelas sagan, har det någon betydelse för karaktärernas beteende/skuld?

 - Släpp gärna loss samtalet och låt det fortgå så länge argument i den ena eller den andra riktningen förs fram.

- Skriv upp det som kommer fram under diskussionen på tavlan. Kommentera och sammanfatta.

FRED

I VÅRA HÄNDER

BERÄTTELSEN OM GREVEN OCH GREVINNAN

Karaktärer: *Greven, Grevinnan, Älskaren, Soldaten, Färgkarlen, Väninnan.*

Just som den svartsjuka greven stod i begrepp att anträda en lång resa i sitt grevskap sade han varnande till sin unga vackra hustru: *Du får inte lämna slottet så länge jag är bortrest. Om du gör det så kommer jag att straffa dig när jag kommer tillbaka.*

Men medan dagarna gick började grevinnan känna sig alltmer ensam och uttråkad. Och trots sin makes varningsord och hotelse beslöt hon sig för att hälsa på hos sin älskare, som bodde i en liten stuga ett stycke från slottet.

Det stora slottet låg på en ö i en stor bred och strid flod. En vindbrygga förband ön med fastlandet vid den smalaste delen av floden.

Jag tror inte att min man kommer tillbaka för skymningen, tänkte grevinnan och lät sänka vindbryggan och bad att man skulle hålla den fälld till dess hon kom tillbaka.

Efter att ha tillbringat åtskilliga timmar tillsammans med sin älskare återvände grevinnan till slottet. Hon fann då att uppfarten till den nedfällda vindbryggan spärrades av en soldat med draget svärd. När han såg grevinnan ropade han med hög röst: *Här kommer ingen in! Det är order från greven. Gör ni så mycket som ett försök att beträda vindbryggan dödar jag er.* Han viftade hotfullt med svärdet. Grevinnan skälvde till av skräck.

I sin dödsfuktan återvände hon till sin älskare och bad om hjälp. *Du betyder ingenting för mig och jag tänker inte hjälpa dig* svarade älskaren kyligt. *Du får söka hjälp någon annanstans.*

Grevinnan sökte då upp färgkarlen vid floden, förklarade sin belägenhet för honom och bad honom ro henne över floden i sin båt, hon kände nämligen till en bakdörr genom vilken hon kunde smyga sig in i slottet. *Jag hjälper dig gärna,* svarade han *men det kostar 5 silvermynt.*

Men jag har inga pengar på mig nu svarade grevinnan *låt mig betala senare.*

Det var tråkigt för er, svarade färgkarlen, *inga pengar ingen åktur.* Färgkarlen såg föraktfullt på grevinnan när hon förtvivlat gick sin väg.

Grevinnans fruktan växte alltmer och hon sprang allt vad hon kunde till sin väninna, förklarade sin desperata situation och bad att få låna pengar så att hon kunde betala färgkarlen.

Om du inte hade varit otrogen mot din man hade detta aldrig behövt hända svarade väninnan. *Jag kan inte låna dig pengar mot bakgrund av vad du ställt till med.*

Skymningen föll allt mer och grevinnan insåg att hon uttömt alla sina möjligheter. Hon beslöt sig för att återvända till slottet och göra ett sista desperat försök att komma in. Hon tog satts och sprang allt vad hon kunde mot vindbryggan men redan då hon tog det första steget på bryggan stack soldaten ner henne.

Drömmen om Frihet

Som med "Greven och grevinnan", bara en annan historia; om flyktingskap den här gången.

Karaktärer i historien; Maria, Sven, José, Rosita, (migrationsverket).

Maria, som bor i ett land svårt sargat av fattigdom och oroligheter, älskar Sven, som bor i Sverige. Maria behöver skydd på grund av sina politiska åsikter. Enda möjligheten för henne att få skydd är att flytta till Sven och för att kunna göra det måste hon köpa en dyr biljett av José som kan smugla henne ut ur landet. Varken Maria eller Sven har pengar till biljetten.

José ser sin chans att tjäna extra pengar och föreslår att Maria ska prostituera sig under en tid för att få ihop pengarna. José skulle under tiden ta hand om pengarna och sedan köpa en biljett åt Maria.

Maria blir utom sig och söker hjälp hos sin väninna Rosita som visserligen skulle kunna men inte vill låna henne pengar till resan eftersom hon tvivlar på att Maria skulle få råd att betala tillbaka dem. Marias desperation ökar och hon beslutar sig för att ta José's erbjudande och prostituera sig för att få råd med biljetten.

När hon kommer till Sverige tillsammans med andra flyktingar berättar hon sin historia och beviljas tillfälligt uppehållsstånd på grund av sin relation till Sven.

Efter att ha levt med Sven ett tag berättar hon sin historia och han blir förfärad och kastar ut henne. Inte vill han ha en prostituerad till fru inte.

Eftersom det inte blev något äktenskap med Sven avvisas Maria från Sverige och tvingas återvända till sin hemstad där hon nu är stämplad som både prostituerad och flykting.

Diskussion

Vem handlade mest rätt-mest fel i situationen?

FRED I VÅRA HÄNDER

Denna saga är framtagen av Patrick Gruczun i samarbete med Centrum för konflikthantering

Aisha och Peter

Aisha är 20år gammal och bor i ett omtyckt semesterland. Hon studerar till ingenjör på ett universitet i utkanten av huvudstaden och bor hos sina föräldrar. En dag efter skolan går hon med sina vänner till ett diskotek och där träffar hon Peter som är en 23årig svensk som är på semester. De blir direkt förtjusta i varandra och tillbringar en het natt tillsammans. I sin iver glömmar de att använda preventivmedel.

Peter och Aisha spenderar de kommande dagarna tillsammans på några av landets fina stränder men snart är Peters semester slut och han måste åka hem till Sverige och sitt arbete.

Aisha återvänder till sina studier. Efter 2 månader börjar hon misstänka att hon är gravid och när hon gör ett graviditetstest bekräftas hennes misstanke. "Om mina föräldrar får reda på detta kommer de att kasta ut mig" tänker Aisha förtvivlat.

Hon bestämmer sig för att ringa Peter och berätta om situationen för honom. Peter blir inte alls lycklig över nyheten utan svarar kyligt att det är hennes problem och inte hans och att hon väl får göra abort om hon inte vill ha barnet.

I Aishas hemland är abort varken socialt accepterat eller lagligt och Aisha blir allt mer förtvivlad. Då hon är troende går hon till sin kyrka för att be om råd. Prästen talar om för henne att varje barn är ett guds skapelse och att det är en synd att döda ett foster. "Dessutom borde du ha vetat bättre och hållit sig till det religiösa förbudet mot föräktenskapligt sex", tillägger prästen förmanande.

Aisha vet att man i grannlandet tillåter abort. Hennes första tanke är att be Peter om hjälp men han säger bara kort att han inte har pengarna, ber henne att inte ringa honom fler gånger och lägger på luren.

Aisha går till sin närmaste väninnan för att be om ett lån. "Om du inte hade varit så dum hade detta aldrig hänt" svarar väninnan. "Jag kommer inte hjälpa dig, du får klara av detta på egen hand."

Ledsen och förtvivlad går Aisha hem till sin mamma för att berätta om sin situation. Mamman blir helt utom sig av förfäran och ilska. "Din slampa!" skriker hon "Du är inte längre mitt barn, försvinn från mitt hus."

I sin desperation går hon till en privat läkare som hon hört utför aborter trots att det är olagligt. Läkaren bekräftar att det är möjligt och till ett pris som Aisha kan betala. De genomför aborten men på grund av läkarens bristfälliga medicinska kunskaper och dåliga utrustning får Aisha en allvarlig infektion. Hon avlider två veckor senare.

FRED I VÅRA HÄNDER

Karaktärer

Aisha
Peter
Präst
Väninnan
Mamman
Läkaren

Instruktioner för ledaren

Läs sagan och var noga med att din betoningen inte avslöjar dina egna åsikter.

Låt deltagarna enskilt rangordna karaktärerna efter hur stort ansvar de har till att det gick som det gick. 1 för den som har störst ansvar och 6 för den som har minst.

Låt dem sedan sitta i par och försöka komma överens om en gemensam rangordning.

Släpp sedan diskussionen fri och uppmuntra dem att fråga varandra om hur de tänkte. Frågor att ställa under diskussionen:

Var det någon av rangordningarna som provocerade eller utmanade dig?

När du tittar på din rangordning kan du se ett mönster från hur du ser på andra situationer i ditt liv? Känner du igen tankegångarna och de valda perspektiven?

Hur tror ni karaktär X tänkte i sin situation? Varför agerade hen som hen gjorde?

Avsluta med att gå en runda och fråga deltagarna vad de har lärt sig och hur det har berikat dem och om de dragit några slutsatser av detta?

Obs!

Viktigt att inte bara sopa undan alla olikheter med att säga att allt är relativt utan att låta personer stå för sina åsikter.

Alternativ

En variant är att byta namn (och kön) på de inblandande personerna för att se om det blir olika diskussioner.